Ч. 8 (12.957). Львів, середа 13. січня 1932. Pocztowa opłata uiszczona ryczałtem. Рік LIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло". Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 14·00 „
Піврічно 26·00 „
Річно 48·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долляр. Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр. Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

300-літні роковини Київської Духовної Академії.

12-го січня н. ст. минуло триста років від дня заснування в Києві школи-колеґії, що потім придбала назву Академії.

Хоча сам ювилят і не дожив до цього свята, то українське громадянство не може оминути цих роковин, бо з ним звязана одна з найславніших сторінок історії української духової культури.

Дня 12-го січня н. ст. 1631-го р. в Києві склали акт, на основі якого школа Київського Братства, що повстала ще в 1615-му р., получилася зі школою, яку заснував осінню 1631-го р. києво-печерський архимандрит (пізніше київський митрополит) Петро Могила.

Ця зєднана школа, що почала зватися колеґією, була зорґанізована на зразок латинських західно-европейських шкіл. Довічний покровитель цієї школи П. Могила прикладав усі зусилля, щоби зняти її на рівень високої школи та придбати їй назву Академії, але досягнути цього за свого життя П. Могилі не довелося.

Після злуки України з Росією Київська Колеґія не раз домагалася від російських царів жалованої грамоти на признання її прав і лише грамотою 11-го січня ст. ст. 1694-го р. Києво-братська Колеґія придбала грамоту, яка признавала їй право вільного навчання. Хоча в цій грамоті колеґія і не звалася Академією, всеж і російський уряд, і самі діячі Київської Колеґії почали тоді вживати для означення цієї школи почесної назви Академії. Офіційне признання Київської Колеґії Академією звязане з царською грамотою з дня 26. вересня ст. ст. 1701-го р.

Києвсько-братська Колеґія за все XVII. ст. була школою, яка обслуговувала всі стани тодішнього українського громадянства. І пізніше Академія мала серед своїх учнів значну кількість осіб світського стану. Так, учнями цієї школи у свій час були між іншими, Юрій Хмельницький, Іван Самойлович, Григорій Полетика, Микола Бантиш-Каменський, Григорій Сковорода, не згадуючи цілої низки осіб, що займали потім високе становище на духовнім полі на Україні і в Росії й інших славянських землях.

Недаром смоленський епископ Гедеон Вишневський, що сам був вихованцем і професором Київської Академії, в листі до Київського митрополита Рафаїла Зборовського від 17. липня ст. ст. 1739. р., дякуючи йому за присилку до Смоленська київських академістів, писав: „Академія Кіевская имѣла себѣ честь сицевую, что от нея, аки с преславных оных Афин, вся Россія источник премудрости почерпала, и вся своя новозаведенныя училищныя колоніи напоила и взрастила". (Пор. Проф. Хв. Тітов. Стара вища освіта в Київській Україні XVI. поч. XIX. в. Київ, 1924. ст. 234).

І справді, ціла низка російських шкіл, в тім числі й славяно-греко-латинська Академія в Москві, зобовязані своїм відкриттям Київській Академії, яка була для них зразком і постачала їм професорські сили.

Київська Академія за час свого існування пережила моменти високого розвитку і деякого занепаду, але все зберігала на належній височині навчально-виховний устрій школи, який до перетворення Академії у високу духовну школу (з 1819-го р.) відповідав устроєві високих світських шкіл. Цікаво, що серед ріжних чужих мов, які викладали в Київській Академії, до 1765-го р. не було зовсім російської мови. Але з того часу, видно, почалася боротьба київської вищої духовної влади, під зверхнім кермуванням якої находилася Київська Академія, за російську мову, як викладову мову навчання в Академії. Так, уже київський митрополит Самуїл Миславський від перших-же днів свого проводу Академією (в Києві С. Миславський зявився в 1783 р.) домагався, щоби професори Академії вели навчання російською мовою „с наблюденіем выговора, какое употребляется в Великороссіи". Не дивлячися на послідовну русифікацію Київської Академії, вона до кінця свого життя залишилася розсадником української духової культури, постачаючи цілій Україні видатних діячів на всіх ділянках громадсько-політичного й культурно-наукового життя, серед яких находимо між живими цілу низку осіб, що вписали своє імя в історію сучасної української визвольної боротьби.

Ст. Сірополко.

Большовицькі приготування до конференції роззброєння.

Наближення конференції роззброєння використовує московський уряд для нового демагогічного походу проти Европи. Офіціяльні „Ізвестія" пишуть: „Чим ближче надходить час конференції роззброєння, тим більше намагається частина буржуазної преси відсунути її чиударемнити... Для кожного, хто слідкує за розвитком міжнародньої ситуації, ясно, що в столицях найбільших капіталістичних держав зростає вплив тих угруповань, які вимагають війни. Фінансовий капітал, що не в силі перемогти крізи, провадить кампанію за війну, як за останній вихід з крізи. Агітація за відложення конференції є лише одним із виявів цієї ганебної акції підпалячів війни".

Найлютіші напади большовицьких „миротворців" спрямовані проти англійських консерватистів. У тім дива нема: перед кількома місяцями, використовуючи право отвертости, яке дає опозиційне становище, деякі визначні провідники консерватистів заявили, що большовики є найбільшою перешкодою до роззброєння Европи. Але большовики невдоволені й англійською робітничою партією, якій вони закидають, що вона знає „як саботувати політику мира". У справі конференції большовики цілком неслушно роблять ріжницю між консерватистами та лейбуристами, у зовнішніх справах англійці знають не партійну, але тільки державну політику.

Найбільше бояться большовики того, що зменшення зброєнь поліпшить відносини між Францією і Німеччиною. „Ізвестія" з 30. грудня намагаються переконати німців, що проєкт Еріо зменшити зброєння Франції всеж полишає Німеччину оточеною муром зброї. Офіціяльне становище Німеччини в справі роззброєння загально відоме, але варто зазначити й думку групи, що обстоює спільний европейський фронт проти большовизму. Відомий Арнольд Рехберґ оголосив у „Франс Мілітер" листа, в якому висловлюється проти зменшення французьких зброєнь, бо „французька армія є могутнім забороном Европи проти большовизму і боронить проти нього також і обеззброєну Німеччину".

Граф Куденгове Калерґі вважає найдальйдуче зменшення европейських зброєнь можливим лише при тій умові, що европейські держави утворять союзну армію, яка боронила б в разі потреби Европу проти Радянщини.

Не минула уваги большовицьких „миротворців" і конференцію представників Малої Антанти, що займалась між іншим і справами недалекої конференції роззброєнь. Всі розуміється „саботують" справу світового замирення, лише большовики дбають про мир. Для доведення своєї миролюбности, яка мала замилити й очі японцям, урядили агенти ҐПУ відому провокаційну аферу з фінґованим замахом на япон. посла в Москві, до якої хотіли вмішати й урядовця чеського посольства.

Все частіше чути в Европі голоси поважних політиків, що Радянщина є головною перешкодою до зменшення зброєнь. Дуже характеристичне також те, що становище европейських держав у манджурськім конфлікті змінилося рішучо на користь Японії, коли виявилось, що китайців підтримують большовики. Один кандидат на пацифістичну нагороду Нобля висловив погляд, що Японії тяжко роззброїтися, бо вона сусідує з Радянщиною, але таксамо можна сказати і про деякі европейські держави.

Большовицька преса намагається такий стан річей заховати та перекинути вину за небезпеку війни на „капіталістичні" держави. „Ізвестія" з 31. грудня 1931. виписують: „У наступнім роші буде боротьба проти імперіялістичних підпалячів війни найповажнішим завданням робітників цілого світу. Робітнича та колгоспна маса Радянського Союзу повинна знати, що в наступнім році, році закінчення великого пятирічного пляну треба вдесятеро збільшити нашу чуйність у боротьбі проти провокації війни, у боротьбі проти підступів наших клясових ворогів".

Вказівка на закінчення пятилітки у звязку з небезпекою війни дуже цінна, бо, як кажуть німці, саме тут закопана собака: Зброєння Радянщини зростають незвичайно швидко, не зважаючи на зріст злиднів населення, але їм не відповідає промислова база, а головно лихий стан радянського транспорту. І це стримує покищо радянську агресивність; усякі-ж умови про зменшення зброєнь з большовиками нічого не варті. Контролювати большовицькі зброєння неможливо вже з огляду на політичну систему, яка там панує. Говорити про зменшення числа війська чи зброєнь у країні, де змілітаризували жінок та дітей, як це задемонстровано 1. травня минулого року в Москві, щонайменше смішно.

У країні, де панує московська, деспотична, абсолютистична система, де нема суспільної думки та волі преси і зборів, у кождім часі можна на знак диктатора Сталіна змобілізувати міліони невільників та кинути їх на Европу. Всі зусилля радянської преси, щоби заховати цей факт, даремні.

Поки існує большовицька вязниця народів, усі проєкти роззброєння будуть утопіями.

M. Данько.

Індії на вулькані.

Розвязання Всеґіндуського Конґресу. — Демонстрації і репресії. — Заходи влади.

Арештування Ґандія було гаслом для масових репресій влади з одного боку та стихійного спротиву ґіндуських мас з другого. Всеґіндуський Конґрес проголосила влада нелеґальною орґанізацією, виарештовуючи його лідерів і членів. Над будівлею Конґресу у Бомбаю вивішено британський прапор. Прийшло там до кривавих вуличних демонстрацій, після яких вибух у місті ґенеральний страйк. Такі самі демонстрації вибухли в Даморесі й цілій низці інших міст. Скрізь ідуть масові арештування. Влада видала декрет про спеціяльні провини й суди та іменувала окремих суддів для цих справ.

Одночасно уряд старається втихомирити ґіндуський рух ріжними привілеями для самого Ґандія у вязниці та переговорами з ґіндуськими діячами, які не належали до всеґіндуського конґресу.

Ширіть наш часопис!

„Страдальний романтизм".

(Відповідь В. Темницькому.)

II.

Уважаю і тепер, що було помилкою не вижидати закінчення переговорів з сенатом у мовній справі. Розуміється, не було запоруки, що становище ректора буде сенатом одобрене, але вигляди на успішне вирішення справи були. На всякий випадок, більше було аргументів за те, щоби тоді „зі зброєю в руці" ждати на вирішення тієї мовної справи, ніж за такуж тактику запоновану автором статті про „страдальний романтизм" для ситуації після „обітниці" міністра. Остаточно справу мови в університеті ми програли — з великою шкодою для університетської справи взагалі. Але — сталося. Ми найшлися в ситуації після 19. листопада 1901 р.

Яка вона була?

Віче дало безперечно великий ефект. Воно найшло широкий відгомін у краю, в парляменті, в чужій пресі. Серед студентства був великий підйом. Сенат відповів на віче часовим (до 3. грудня) припиненням викладів, релегуванням з університету 5 українців і відомою відозвою.

Ми вислали до Відня депутацію з 4-ох товаришів. Тов. Темницький сам пише про те, чого добилася депутація: авдієнції в міністра, який „обіцяв занятися університетською справою та визначити стипендії для кандидатів на професорів". Цю обіцянку вважає він „дуже важним" успіхом, який вистарчає, щоби депутація телеграфічно віднеслася до Львова з домаганням вдержати до її повороту цілу дальшу акцію. Ця депеша не була зрештою відокремлена. Почта з Відня приносила тоді масово заклики припинити дальші кроки. „Молода Україна" писала у звязку з цим „і ми ніколи не забудемо нашим послам тих листів, які вони писали до нас і до старших патріотів, від 19. листопада почавши". (М. У. ч. 11—12. 1901. р. ст. 443.).

Тому ждати, хоч би й — як пише Темницький — „зі зброєю в руці" не було можна і не було вільно. Ждати, означало: запропастити те, що було зроблене, позволити, щоби минуло, викликане подіями враження; оставити без відповіди проганння товаришів (до речі в переважаючій більшости тт. Мелень, Косевич, Щуровський, Бурачинський сторонників тактики пропонованої Орг. Комітетом), що було недопустиме; оставити без відповіди відозву сенату — що було теж недопустиме. Промовчати її не було можна не тому, що „вона не була зредагована в версайському стилю" та що ми „образилися" на противника, як підсуває т. Темницький, але тому, бо мовчати — означалоб капітуляцію. І врешті не можна було ждати і тому ще, бо противник не був би на те дозволив. Часть польського студентства рішила була обсадити університет та не допустити українців. Отже ждати не було можна.

Оставали дві можливі дороги: або дальші демонстрації на університеті (демонстрації, не обструкція, якої ми не булиб в силі перевести), або сецесія.

Чому обрали ми цей другий шлях?

Було ясно, що перед українським студентством простелиться історично-необхідно шлях (і довгий) демонстрація на університеті, що день 19. листопада це перший етап того шляху. Але в даній моменті допустимий був тільки виступ, в ефекті сильніший ніж демонстрація з 19. листопада. Кожний інший виступ тільки затер би враження першого, пошкодив, а не допоміг би справі. „Ініціятива", яку противник хотів перебрати в свої руки, ішла очевидячки в тому напрямі, щоби наша акція розбилася на низку „буч". Цей рахунок треба було перекреслити і ми перекреслили його.

Зі становища пропаганди, університетські демонстрації мають обмежене значіння. Вони є від соток літ явищем, що повторяється хронічно. Тому і наші дальші демонстрації на університеті не моглиб осягнути мети в такій мірі, як це було бажане. Бож тоді пропаганда не тільки університетської, але взагалі української справи була завданням надзвичайно важливим — чого особливо старше тодішнє покоління не розуміло.

Далі „сецесія" не замикала шляху до демонстрацій. Вступити на нього можна було все. Найближча будучність це доказала.

Врешті був ще один аргумент, найважніший. Справи українського університету не можна було вирішувати на університеті. Це була тільки одна з цілого комплексу справ, якій на імя: політична еманципація нації. Тому фраза „про уступлення з місця бою", це тільки фраза, яка до того ще затемнює справу. Йшло про те, щоби університетську справу тісно звязати з еманципаційною боротьбою всеї нації, і рівночасно посилити й оживити цю боротьбу. Демонстрації на університеті, очевидно, викликалиб спочуття з боку громадянства, але вони ніколи не могли би викликати такої його активности, як зробила це сецесія.

Всі ті огляди говорять за те, що шлях, який ми обрали був правильний. Сецесія була кроком, який ефекту віча з 19. листопада не то що не затер, чи хоч би ослабив, але навпаки, вона скріпила його. Бо не можна забувати, що „сецесія" і те віче, це одна, нерозривна цілість. Підйом, що був підчас і після віча міг був силою психольогічного закону поникнутися. Сецесія зробила це, що цей підйом ще скріпився й утримувався серед молоді та громадянства дуже довго (політичний аграрний страйк 1902 р.).

Противника заскочила сецесія несподівано. Ректор, сконстернований, принявши зразу заяву про сецесію, старався відтак звернути її, кажучи, що не може приняти її до відома. Сенат відперся своєї власної відозви. Українофобська польська преса змінила після сецесії тон і притихла. Противник перейшов у дефензиву (доказ: тодішня преса). Усе те доказує, що наш „хід" був правильний. Ми витворили ситуацію, яку можна було політично використати. Коли так не сталося, то за те була відповідальна молодь.

Відносно пропаганди „в світі", не можна не бачити, що „сецесія" зробила її в небувалій досі мірі. Щоби обмежитися до університетської справи: усі австрійські університети були примушені вирішити для себе справу прийому „сецесіоністів". Не зважаючи на контр-акцію, один тільки університет у Чернівцях рішив не приняти їх. Усі інші університети пішли нам на зустріч, займаючи тим самим позитивне становище і до справи, задля якої сецесіоністи покинули львівський університет. Дивно легковажно ставиться до цього тов. Темницький. Каже просто, що перебування наших студентів на чужих університетах прислужилося не дуже до популяризації нашої справи. Після досвіду років 1918 і сл. дивно стає, коли те читаєш. Трудність такої популяризації сьогодні вже досить нам відома — так само, як конечність її. І коли запитати, чи варто і чи треба було післати кілька соток нашої молоді між чужинців, то відповідь може бути тільки одна. В тім напрямі я не мушу покликуватися на теоретичні міркування. Проти тов. Темницького говорять факти, а між ними один, що сам собою ослаблює весь його скептицизм. Йому імя — „Прага". Те, що дала нам Прага після 1918 р. чиж не було бодай в частині плодом того зерна, яке вкинули там сецесіоністи 1901-02 р.?

Д-р Волод. Старосольський.

Анґлія супроти льозанської конференції.

На пропозицію анґлійського уряду з уваги на кризу франц. кабінету, уряди заінтересованих держав згодилися відложити відкриття льозанської конференції з 18. на 25. ц. м. Анґлійський уряд радив над позицією, яку має заняти на тій конференції.

Після тих нарад виїхав до Парижа анґлійський експерт від тих справ Лейт Росс. „Таймс" приніс звістку, що британський уряд буде дбати, щоби висліди льозанської конференції привернули довіри німецьких громадян до своєї держави й цілого світа до Німеччини. Делегатами анґлійського уряду на конференцію у Льозанні будуть міністер закордонних справ Саймон і мін. фін. Невіл Чемберлен. З огляду на те, що 2. лютого відновлюється сесія анґлійської палати громад, анґлійська делеґація рішена налягати на швидке закінчення льозанської конференції.

Поважне враження у світі викликала заява Льойда Джорджа на сторінках „Дейлі Геральда", що треба зовсім скреслити всі воєнні довги й репарації, без чого світова господарка не здобуде рівноваги.

В Льондоні помер в 45 році життя один з найсвітліших економістів Лейбур-парті, б. міністр торгу Ґрагам.

При зміні адреси просимо подавати й стару адресу.

За новий календар.

(Голос у дискусії з приводу статті „Спільні чи окремі свята".)

Навязуючи до статті у святочному числі „Діла" Similis-а, гадаю, що давно вже треба було не тільки почати дискусію на цю тему, але навіть перевести конкретне рішення в цій справі.

Серед своїх паперів найшов я написаний мною нарис до такої статті в р. 1928; не пригадую собі, чому не дав я її тоді до друку. Приводом до неї була така новинка „Діла" з 7-го квітня 1928 р.:

„В американській „Свободі" забирає багато її читачів голос за зміною нашого перестарілого (юліянського) календаря на григоріянський, якого вживають анґлійці, німці, французи, чехи, взагалі ціла Америка. Прихильники зміни календаря мотивують своє становище в цій справі передовсім економічними оглядами, бо через святкування по старому календарю наші люди тратять дуже багато, а нерідко тратять навіть певну посаду. Одначе — характеристична річ! — дехто мотивує потребу зрівнання календаря ще й тим, що українці при такому зрівнанні багато зискають, бо ті діти (виховані в Америці) що тепер стидаються (!) своїх батьків через календар, будуть розуміти своїх батьків, а не відчужуватися від них, отже тимсамим стануть почувати себе українцями".

Ця новинка спонукала мене написати статтю, якої арґументи та висновки покриваються зовсім із згаданою статтею Similis-а, а також статтею д-ра В. Кучера на цю тему в календарі „Просвіта" за 1931 рік. Тому цих арґументів повторяти не буду. На мою думку справа реформи календаря для нас не тільки конечна, але й негайна. Шкоди, які заподіє нам уперте обстоювання *очевидного анахронізму* — очевидні і зроку на рік більші.

Шкода, що вже давно не переведено реформи календаря, тим більше, що були вже спроби в тому напрямку, які не стрінули якогось поважного спротиву в народі. Як-же ставиться до цього наш нарід? За приклад подам хоча би село Переволоку, де парохом був мій покійний батько. Це одно з найсвідоміших і найбільш українських сіл у Бучаччині. Селяни прийняли були радо ідею зміни календаря в своїм селі і навіть одно Різдво святкували вже за новим стилем.

Як адвокат і посол зустрічаюся, як і інші, безпосередньо з нашим селянством і можу сміло сказати, що воно не буде проти зміни календаря, але прийме її дуже радо. До моєї канцелярії приходять селяни часто в наші свята, не тільки за порадою, але навіть робити контракти. На мою увагу, що це наше свято, відповідають: „Годі нам святкувати аж три ріжні свята; в жидівські не торгують жиди, з якими маємо ріжні інтереси і тому тоді не їдемо до міста; в латинські зачинені склепи й уряди, а часом і поліція не дозволяє тоді робити навіть у себе, в полі або варстаті... Тому, щоби не тратити стільки днів, приїздимо до міста в наше свято. Та найкраще було би, щоби в нас був один календар..."

Пос. д-р Ярослав Олесницький.

З церковних справ.

Загальна Рада СС. Василіянок.

У днях 25—27 грудня м. р. відбулася в Яворові Загальна Рада СС. Василіянок, у якій взяли участь черниці з Галичини, Закарпаття, Югославії, а також з Америки. М. ін. були на зїзді делегатки обох монастирів у Львові (при вул. Потоцького і Зиблікевича), а з краю зі Словіти, Підлютого, Підмихайля, Вишнівчика та Жиравки (львівська архідієцезія), з Перемишля, Яворова, Дрогобича і Височька (перемиська дієцезія), зі Станиславова і Кудринець (станиславівська дієцезія). Закарпатські делегатки були з Ужгороду і Пряшева, з Югославії з Шіду і Крижевців, з Америки з дієцезії еп. Богачевського (з Філядельфії) і з карпаторуської дієцезії еп. Такача. На Раді СС. Василіянок були теж: еп. Коцилoвський з Перемишля, який з тої нагоди відправив у неділю 27. м. м. Службу Божу в церкві св. Юра і виголосив патріотичну проповідь, в якій подякував яворівцям за привитання і їхнє поведення, та о. Модест Пелех, ігумен оо. Василіян з Лаврова, який є візитатором СС. Василіянок на перемиську дієцезію. Загальна Рада СС. Василіянок приняла цілу низку далекосяглих ухвал, які змагають до внутрішнього скріплення й поширення діяльности того чину між нашим народом. Можна надіятися, що СС. Василіянки заберуться тепер з іще більшою енергією до праці над вихованням української дівo-

чої молоди, виконуючи оськак велику місію як супроти нашої церкви, так і супроти нашого народу.

Греко-кат. парохії і церкви в Боснії.

„Руски Новини" повідомляють, що в останньому часі відвідав еп. Діонізій Нyради такі греко-кат. парохії в Боснії: **Девитину**, де завідателем є о. Юристий, **Лішню**, де працює молодий священик з Галичини, о. Левицький, **Приявор**, де є осідок босанського декана о. Гр. Біляка, який ще перед війною прийшов з Галичини і досі з надзвичайною посвятою працює між нашими переселенцями у приякорському повіті, і **Дервенту**, наймолодшу нашу босанську парохію, якою завідує молоденький о. М. Орос.

Щодо церков, то саме перед візитацією еп. Нярадія відбулося урочисте посвячення новозбудованої церкви в **Банялуці**, про що був у „Ділі" окремий допис. **Лішня** теж нова парохія, а вже має свою невеличку, але гарну церковцю, а тепер саме починається там будівля нового парохіяльного дому. В **Девитині** готуються наші люди до будови нової церкви, бо досі мали спільну церкву разом з римо-католиками, а тепер побачили, що найкраще їм буде, коли попри власного священика і попри своє власне приходство (парохіяльний дім) матимуть і свою власну церкву. В **Приворі** є ще аперед війни гарна наша церква, збудована в українському стилі, а цього року докінчена будова просторого парохіяльного дому з великою салею для народніх сходин. В **Дервенті** теж є вже свій дім для священика, а є надія, що незадовго буде там і своя церква.

Еп. Няради давав на місцях ріжні поради і вказівки щодо дальшої розбудови наших парохій, які є в більшости молоді і бідні. Українські переселенці в Боснії витали свого улюбленого владику з найбільшим пієтизмом.

Ювилей гр.-кат. семинаря у крижевацькій епархії.

Крижевацька греко-кат. епархія святкувала недавно торжественно 250-ліття свого семинаря, який міститься в Загребі. З тої нагоди на руки еп. Нярадія прислав привіт з власноручним підписом сам папа, а еп. Няради видав до народу пастирський лист про значіння ревного і щиронароднього духовенства.

Олексій Бавдик підписував у своїм домі Федора Козяндру. Друк казав йому підписати комісар. Що було написане в друку, він не знає. Він сказав: „На своє, то я дивився, а на другого мене не обходило. Казав підписати, то я підписав".

Зловживання в Бірчанщині.

В **Бірчанщині** переводили перепис самі комісарі поляки. Призначених на комісарів у деяких громадах учителів українців в останньому дні відкликано. Так було прим. у Пяткові Руській, Липі, Брежаві і в Явірнику Руськім. В **Явірнику Руськім** переводило перепис двох комісарів поляків незнаного прізвища з Добромиля і місцева учителька полька К. Бартнішка. Комісарі з Добромиля не хотіли виповнювати в ніякий спосіб рубрики про рідну мову. Не помогли протести селян. На рішуче домагання Василя Чипора, щоби виповнити йому рубрику про рідну мову, відповів комісар: „Я вам на русіна..." Свідки Василь Чипор, Ілько Чипор, Михайло Коростенський, Текля Коростенська і Микола Палівода. Свідки не виповнювання рубрики про мову: Дмитро Соричак і Атаназ Налепа, котрі, як радні, ходили з ними по хатах

——o——

Обдовження сільського господарства

в ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ.

Сучасна кріза дає відчути свій вплив на збільшенні обдовження сільського господарства в Чехословаччині. Це є дуже природний наслідок обнижения цін на сільсько-господарські продукти, обнижения, яке сприяє зменшенню продукції та зниженню потреб землеробського населення.

Щоб собі уявити менше-більше точно це обдовження, ми можемо базуватися на сумах позичок, уділених сільсько-господарськими кредитовими кооперативами (кампелічки) та окружними кредитовими касами, — виходячи з того, що майже цілу клієнтелю в цих установах творять землероби.

Обдовження сільського господарства в кампелічках у 1930-му р. досягло 3.7 міліярдів чехословацьких корон (проти 2.4 міліярдів у 1927. р.); обдовження в окружних кредитових касах досягло в 1930 р. більше, ніж 3,1 міліярди Кч (проти 2.1 міліярди з року 1927-го); взагалі обдовження сільського господарства в вищезгаданих установах досягло у 1930-му р. Кч 6,8 міліярдів (проти 4.5 міліярдів Кч у 1927 р.).

Але це обдовження мусіло би бути збільшене, на думку „Журналу сільсько-господарських кооператив" (орган Централього Союзу сільсько-господарських кооператив у Празі). ч. 45., 1931. р., приймаючи на увагу, що сільське господарство користає з позичок не тільки в цих кредитових кооперативах, але й також у приватних осіб та установ. Однак, треба памятати, що вищезгадані кооперативи, уділивши 6.8 міліярдів Кч позичок, розпоряджали приблизно 9,5 міліярдами Кч вкладів та що істнують особи, які одержали позички від кооператив, маючи рівночасно вкладки в тих-же самих кооперативах. Наслідком цього зменшується й обдовження сільського господарства. Можна думати, що подібне зменшення дорівнює збільшенню обдовження, спричиненого тим фактом, що сільське господарство користає з кредитів, уділених приватними особами та інституціями. Ось чому обдовження сільського господарства, означене сумою 6.8 міліярдів Кч (що відповідає 72 прц. зроблених вкладок), є близьке дійсности. Але, це обдовження слід признати дуже важким для сільського господарства. Чехословаччина, що находиться у сприятливіших економічних умовинах, ніж її сусіди, без сумніву, не вжиє заходів, які диктували би прийняття державою на себе боргів господарства сільського. Але, проблема раціональної організації сільсько-господарського кредиту є для уряду чехословацької республики важним питанням, вирішення якого не сміє бути відкладаним на довший час.

Проф. С. Бородаєвський.

Еміґраційні справи.

Контингент еміґрантів до Арґентини на січень і лютень.

На січень позволив Еміграційний Уряд на виїзд 500 людям без особистих візвань зза кордону. На лютий Уряд визначив контингент еміґрантів-хліборобів, що їдуть до Арґентини, на 1.000 людей.

В межах визначеного контингенту можуть старатися за безплатні еміґраційні пашпорти самотні хлібороби, хліборобські бездітні подружжа, здібні до праці на ріллі, та подружжа з дорослими дітьми, поскільки кожний член родини є здібний до праці на ріллі.

Еміґранти, які хотять їхати до Арґентини, мусять мати по 950 зол. на корабельну карту та по 305 зол. від особи на оплату арґентинської візи.

Шукають спадкоємців.

У Франції на сезоновій еміґрації помер Котик Іван, син Гната і Анни, ур. в селі Бухильова. Свояки повинні зголоситися до Експозитури Еміґраційного Уряду у Львові по гроші, що остали по покійнику.

З еміґраційної статистики.

В грудні м. р. виїхали до Злучених Держав Північної Америки, Канади, Бразилії, Арґентини та інших заморських країв дальші транспорти в числі понад 500 людей.

——o——

Дивний вискок дрогобицького старости.

Пише нам один визначний громадянин із Дрогобича:

На ялинці військового гарнізону у Дрогобичі місцевий староста Ян Емерик виголосив промову, в якій м. і. заатакував „русінуф", що вони одинокі не відгукнулися на поклик старости давати дарунки на ялинку для війська; п. Емерик запелював навіть до вояків, щоби вони цю поведінку українців „запамятали собі".

Ця промова і її закінчення стали зараз відомі українському дрогобицькому громадянству та викликали серед нього немале здивування та всякі інші рефлексії. Передусім українські громадяни щойно після тієї промови вперше довідалися про якусь збірку поміж ними для вояків, чи про якийсь поклик до них. Адже в Дрогобичі нема ані таких крамниць ані військових доставців, до яких можна би мати подібні претенсії: усі військові доставци є виключно в руках поляків і жидів!

З другого боку взагалі відгук на всякі такі зазиви є річю виключно доброї волі одиниць і коли брак такої доброї волі можна в деяких випадках навіть пятнувати, то не личить чейже голові державної адміністрації у повіті використовувати таке для неприхильного настороження вояків проти тої частини населення, яка у даному краю й повіті є більшістю!

Однак — додає наш дописувач — це вже не перший вискок п. Емерика, дарма, що він є старостою у Дрогобичі ледви від яких 2-ох місяців. За той короткий час встиг уже дати себе пізнати зі свого ворожого становища до українців, яке тим більше вражає, що прийшов він на місце старости Поремба́льського, який все-таки знав місцеві відносини і будь-що-будь був — правником. Тимчасом п. Емерик на становище старости прийшов зі ступня ротмістра жандармерії. До Дрогобича прийшов з Мехова коло Кельц. Коли читати звіт з заяви воєводи про українців, як „співгосподарів" краю та одночасно слухати такі промови підвладного воєводі старости — то не дивниця, що „співгосподарі" почувають себе дуже непримемно...

З орґанізаційного руху.

ПОВІТОВІ ЗІЗДИ УНДО.

Радехів. Повітовий Народній Зізд у Радехові відбувся 24. грудня м. р. У зізді взяли участь делегати з 30 громад повіту. Реферат про наше політичне положення і діяльність Української Парл. Репрезентації виголосив пос. д-р Любомир Макарушка. По довшій дискусії зізд ухвалив резолюції, в яких між іншим одобрив діяльність проводу партії і Парляментарної Репрезентації, висказав їм повне довіря та заявив, що Радехівщина буде солідарно піддержувати провід у змаганнях для добра народу. Зізд візвав усе громадянство Радехівщини до організації всіх ділянок громадського життя, опертої на власних силах, щоби перебути час крізи. На зізді вибрано новий Повітовий Народній Комітет, якого головою став д-р Ярослав Селезінка.

Сколе. В Сколім відбувся Повітовий Народній Зізд 31. грудня м. р. Хоч того дня впав великий сніг, що сильно утруднював дорогу, на зізд прибуло біля сотні делегатів, а між ними поважне число духовенства. Зізд відкрив дотеперішній голова П. Н. К. о. Мосора. Проводив п. Логинський, а секретарював студент унів. п. Притуляк. На порядку нарад був реферат і звіт з діяльности Української Парляментарної Репрезентації пос. Великановича, організаційний реферат про партійну пресу, вибір Повітового Народнього Комітету і делегатів на Краєвий Народній Зізд. У дискусії над рефератом пос. Великановича особливо живу участь брали священики. Зізд одобрив діяльність проводу партії та Украї. Парл. Репрезентації, при чому промовці висказувалися різко проти партійного розєднання, а за спільним національним фронтом. Організаційний реферат виголосив д-р Бу-

З конскрипційних практик.

(Звідомлення з місць.)

Іспит з української мови.

З **Сорок**, пов. Львів, пишуть нам: Дня 10. грудня 1931. прийшов переписний комісар до Константина Королика, літ 31, з постерунковим і громадським провідником Федором Лигою з Сорок переводити конскрипцію. Запитав Королика про „годносьць". Запитаний цього слова не розумів і він поправився „назвіско". А дальше питав про релігію, чи жонатий, якою мовою говорить. Королик відповів, що „українською". Тоді він сказав, що буде говорити по „руськи", чи Королик його зрозуміє, і почав питати, як в по українськи: мама, тато, світ, Бог, чорт і т. д. Королик відповідав, а наврешті замітив, що комісар прийшов для спису, а не для іспиту. Комісар записав мову „руську" і казав підписати аркуш. На це Королик відповів, що якщо йому можна записати мову „українську", то він підпише, коли ні, то не підпише. Тоді комісар заявив: „Нє хце пан подпісаць, то месьонц арешту, альбо 500 зл. кари". В часі того діялогу Королик замітив: „Коли я при праці у Львові і говорю по польськи, то я є поляк?" На це комісар сказав: „Так!" і записав Королика поляком.—Зновже Маршалка Юрія с. Панька записано без нього в їв. Маршалка, коли він домагався в комісаря показати йому, як його записав, то комісар казав йому зголоситися до війта —

зад, який обговорив також справу партійної преси і програму УНДО. Після того вибрано новий Повітовий Народній Комітет, якого головою став д-р Булак, адвокат у Сколім. Зїзд ухвалив низку резолюцій, в яких між іншим візвав послів, щоби частіше здавали звідомлення в повіті, а також по районах і були в тіснішому звязку з виборцями. В загальному зїзд мав наскрізь поважний, діловий характер і є повна надія, що під проводом нововибраного Комітету Сколівщина займе в національному розвитку своє старе, традиційне місце.

ЩЕ ОДИН УРЯД У КИТАЮ.

МОСКВА, 10. І. ПАТ. Із Шангаю повідомляють, що політичні та військові нанкінські діячі створили уряд півд.-зах. Китаю з осідком у Кантоні. Нанкінська влада невдоволена цим, бо вважає це доказом недовіря для центр. уряду та висловом сепаратизму.

—o—

МІКАДО НЕ ПРИЙНЯВ ДИМІСІЇ КАБІНЕТУ.

МОСКВА, 10. І. ПАТ. З Токіо повідомляють, що мікадо не прийняв димісії кабінету, тому кабінет димісію відкликав.

—o—

СКАРБОВІ ПАЛАТИ І ГОСПОДАРСЬКЕ ПОЛОЖЕННЯ КРАЮ.

ВАРШАВА, 11. І. ПАТ. Під проводом міністра скарбу Яна Пілсудського відбувся вчора зїзд презесів скарбових палат з цілої Польщі. Предметом нарад було устійнення праці палат і пристосування скарбового апарату до спеціяльних господарських умовин в краю.

—o—

ҐІТЛЕРІВСЬКІ ЗЛОВЖИВАННЯ.

ЕССЕН, 11. І. ПАТ. Тутешнє „Рур Ехо" повідомляє про великий скандал в ґітлерівському таборі. В Товаристві опіки над гробами поляглих гроші, що походили із публичних жертв призначували на ґітлерівську організацію замість на вдержання гробів поляглих вояків.

—o—

ЗРІСТ ҐІТЛЕРІВСЬКОЇ ПАРТІЇ.

ЕССЕН, 11. І. ПАТ. На вічу ґітлерівців провідник націонал-соціялістів Ґебельс виголосив промову, в якій підкреслив між іншим, що ґітлерівська партія в часі т. зв. політичних ферій зискала 107.000 членів. Пляни лівих партій створити залізний фронт проти ґітлерівців сьогодні спізнений.

ОСТАННІ ВІСТИ

ЗМІНА КУРСУ СУПРОТИ УКРАЇНЦІВ?

У варшавських політичних колах кружляють чутки, що з нагоди соймової бюджетової комісії при дискусії над бюджетом мін-ства внутрішніх справ міністр вн. справ Перацький виголосить промову, в якій торкнеться крім бюджету того мін-ства також і інших справ, м. ін. **справи меншинної політики у Сх. Галичині, себто відношення уряду до українців.**

СОЙМОВА БЮДЖЕТОВА КОМІСІЯ.

Після святочної перерви зібралася 11. ц. м. соймова буджетова комісія і радила над бюджетом міністерства закордонних справ. Державний підсекретар Бек звернув увагу на буджетові ощадности. Коли в 1925 р. буджет міністерства вимагав 56 міліонів, теперішний прелімінар вдоволяється тільки 44 міліонами. Буджетовий референт пос. Валевський (ББ) зазначив, що цей буджет менший на 6 і пів міл. зол. від попереднього. Без огляду на зріст ревізіоністичної пропаганди, спрямованої проти Польщі, польський пропаґандовий фонд виносить 4.260.000 зол., коли Німеччина призначила на це 20 міл. марок.

Пос. Чапінський (ППС), обговорюючи пропаґандовий фонд, спинився на заграничних публікаціях, ворожих Польщі, вяжучи ці факти з внутрішньою політикою.

Промова пос. Олесницького та Загайкевича.

Пос. Олесницький зазначив, що українці голосуватимуть проти бюджету, головнож проти дисп. та пропагандового фонду. Мін. Залеський висовує в Женеві політику польського уряду супроти українців незгідно з правдою. Навіть убивство пос. Голувка приписали українській суспільності, яка з тим не мала нічого спільного. В дусі тієї заяви польський уряд почав широку пропаганду, не перебирав в агітації, щоби доказати, як гарно живеться українцям з Польщі. Хіба видавання великих грошей на такі цілі у часі кризи не є умотивоване. Опіка польського уряду над українською зарібковою еміграцією до Франції невистарчаюча. Польським горожанам української національности утрудняють теж приїзд до Польщі. Українців не приймають до дипл.-консулярної служби. Наведені факти умотивовують неґативне становище українців до цього бюджету.

Після промови справоздавця Валевського прийняли в голосуванні оба ощадностеві внесення референта.

Пос. **Загайкевич** в імені свого Клюбу зголосив резолюцію за скасуванням наглих судів:

Сойм взиває уряд негайно скасувати наглі суди.

Українці роблять відповідальним міністра справедливости за події в 1930 р. Мін. Складковський признав, що тоді були надуживання. В зажаленнях і інтерпеляціях українці подали назвища та місцевости, всеж таки міністр не перевів слідства проти винуватців. Одного українського академика арештували в Перемишлі за це, що в нього найшли кілька примірників „Відбудова Нації", органу, який має дебіт у Польщі. Стали збирати проти нього матеріял, відставили його з Перемишля до Львова, потім до Сянока та знову до Перемишля, а вкінці передали його перемиському судові. Поліція від 3. липня 1930. до 2. січня 1931. не могла найти проти того студента ніякого фактичного матеріялу, аж вкінці суд справу уморив. Можна цю справу затитулувати „Історія одного процесу справедливости", за приміром Струтової повісти „Історія одного стрільця". Такий процес коштував кілька місяч. Опісля бесідник наводить факти злого трактування вязнів, цитує факти, м. ін. справу студ. Дацишина, засудженого на смерть на основі зізнань, вимушених у слідстві. Всеж слідства проти даних функціонарів не було. Це не фантазія, — каже бесідник — таких річей влада не справджує, згори заявляють, що це брехня, так що дискусія згори виключена. Не добре, що ви, панове, того не бачите — замість признати, що це зажалення поважні та розглянути їх.

Відповідь міністра.

Пос. Загайкевичеві відповідав міністр справедливости **Міхаловський.** Він сказав, що всі ті приміри, які міг схопити з промови пос. Загайкевича, постарається справдити та поробить відповідні висновки. Зате тими справами, які подано занадто загально, не може займатися.

БРІЯН ОСТАЄ.

ПАРИЖ, 11. І. ПАТ. З окружения Бріяна вияснюють, що стан здоровля його позволяє йому дальше вести закорд. справи. Бріян димісії не зголошував, лише теку свою віддав до розпорядження прем. Лявалеві на випадок димісії цілого кабінету.

—o—

Довкола майбутніх конференцій.

Голоси французької й німецької преси.

Французька преса зраджує поденервований тон у звязку зі щораз рішучішою позицією Німеччини в справі репарацій та у звязку з щораз ближчим речинцем конференції для роззброєння. ПАТ розголосив звістку париського кореспондента „Журналь де Женев", що першим ділом цієї останньої конференції буде розслід стану німецьких збройних сил (такі, мабуть, пляни Франції). Той-же ПАТ подає за „Берлінер Цайтунґ ам Міттаґ" інтервю з якимсь чільним французьким політиком, що Франція готова зголитися лише на двохлітню мораторію для репараційних сплат та їхню редукцію, однак про скреслення взагалі репараційних зобовязань не може бути мови.

Нема сумніву, що димісія Бріяна й кріза французького кабінету стоїть у звязку з міжнародніми подіями, яких розвиток приймає для дотеперішніх тез Франції дуже некорисний характер.

Поважна ситуація на Далекому Сході.

Нота протесту Зединених Держав. — Становище Японії, Англії і Франції. — Загострена ситуація у Манджурії. — Атентат на мікада. — Димісія япон. уряду. — Цькування сов. преси

Мабуть найважнішою подією останніх днів світового значіння є гостра нота протесту, вислана Зединеними Державами Японії, в якій Зед. Держави не признають і будуть протиставитися ситуації, яка нарушилаб засаду політики „відкритих дверей" супроти Китаю. Тому Зед. Держави боронять суверенність і ненарушність адміністраційної території Китаю. Відпис ноти переслано всім великодержавам. Текст відповіди Японії ще невідомий, але буде напевне неґативний. Вказує на це заява японського м-ства закорд. справ, передана також ПАТ-ом, що акція Японії у Манджурії має на меті лише бережения японських прав та інтересів і що Манджурія не була інтеґральною одиницею Китаю, тому ніхто китайської суверенности не нарушив. Воєнна рада в Токіо заявилася за концентрацією військової акції і за веленням наміченої політики без огляду на протести третіх чинників. — Англія і Франція ще не висловилися на американську ноту; їх становище тим більше незручне, що вони є членами Ліґи Націй і мусять вести кожну акцію супроти Японії лише через Ліґу.

Одночасно загострюється ситуація в Манджурії, де японські війська зайняли цілий ряд дальших міст. Японський уряд загрозив блькадою китайських портів на випадок, коли буде тривати дальше бойкот япон. товарів у Китаю. Ще дужче загострив ситуацію атентат на японського цісаря: якийсь чоловік, кореанець Ріґошо, кинув на повозку мікада бомбу, що вибухла за повозкою, не нанісши великої шкоди. Його піймали і найшли при ньому ще одну бомбу. Японська преса обвинувачує китайців, що вони інспірували чи навіть орґанізували атентат. Японський уряд Інакаі подався до димісії, почуваючи себе відповідальним, що не запевнив безпеки цісареві. Уряд ще залишається при владі. Зновуж московська преса оголошує „ревеляції" про воєнні пляни Японії супроти СРСР і Зединених Держав.

Франція і німецькі відшкодування.

ПАРИЖ, 11. І. ПАТ. Півурядово повідомляють, що французький уряд ще не рішився, як ставитись до заяви канцлера Брінінґа, що Німеччина перестане платити відшкодування. Рада міністрів буде обмірковувати цю справу у вівторок. Вже сьогодні певне, що міродатні кола не звернуться за рішенням міжнародного мирового трибуналу в Газі, передбаченим на випадок, якби Німеччина не додержала своїх зобовязань. Експерти підкреслюють, що Франція не є безборонна, бо може наложити спеціяльну оплату на артикули, спроваджувані з Німеччини. Суми з цього джерела перейшлиб до спеціяльного репараційного фонду. Відомо теж, що уряд Ляваля уповажнив Французький Банк у червні м. р. взяти участь в широкій кредитовій операції в користь Німеччини. Дана позичка, відновлювана кілька разів, кінчиться з кінцем лютого. Тоді французький уряд вирішить, чи можна її відновити.

Котра вістка правдива?

У звязку з вістками про пляничання Чічеріна приносять німецькі часописи ще одну чутку. А саме, коли Чічерін побачив, що в боротьбі проти Літвінова мусить уступити, зажадав, щоби його пустили за кордон, тимбільше, що неадужав. Сталін не хотів зголитися. На це Чічерін заявив, що звернеться до одного чужинного посольства та доведе до скандалу, якого ще в історії дипльоматії не зазнала ніяка держава. Тоді щойно Сталін позволив Чічеріновi відїхати до Німеччини. Чічерін перебував почасти в Берліні, почасти в Візбадені та діставав місячно 1.500 марок емеритури. Тому півтора року Сталін зажадав від Чічеріна, щоби вертався до СРСР, інакше втратить емеритуру. Тоді Чічерін сказав делеґатові більшов. посольства в Берліні, що коли не діставатиме точно емеритури по 1.500 марок, то мусітиме прийняти предложення одної нюйорської книгарні, яка йому давала 200.000 долярів за його спогади, які вже написані та є здепоновані в тресорі якогось банку. Так СРСР хоч не хоч мусить і далі платити Чічеріновi емеритуру, з якої він й далі ще живе в якомусь німецькому містечку.

—o—

Біржа.

Гроші.

Американський долар 8·91·50—8·93·00, канадійський долар 8·74·00—8·75·00, чеська корона 0·26·25—0·26·50, австрійський шілінг 1·12·00—1·14·00, румун. лей 0·05·00—0·05·30, французький франк 0·34·80—0·35·00, швайцарський франк 1·73·20—1·73·80, фунт стерлінгів 30·00·00—31·00·00, радянський червінець 0·00—0·00, німецька марка 2·11·58—2·11·90.

ВІДЗНАЧЕННЯ МУСОЛІНІЯ ТА ҐРАНДІЯ.

РИМ, 10. І. ПАТ. Папський нунцій Борґонджіні Дука вручив Мусолініеві в імені папи відзнаки ордеру Золотої Остроги. Мін. Ґранді дістав найвищу відзнаку ордеру Пія.

ПРОТИ НАДДУНАЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ.

ВІДЕНЬ, 11. І. ПАТ. На вчорашньому засіданні головної ради великонімецької людової партії міністер справедливости Шірф звсував ситуацію в закордонній політиці. Рада заявилася проти наддунайської федерації та взагалі проти яких-небудь плянів без порозуміння з Німеччиною.

ПОВІНЬ В ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ.

ПРАГА, 11. І. ПАТ. Наслідком відлиги і сильних дощів виляли ріки, що в багатьох місцевостях північної Чехії залляли дороги і мости. На Моравії виляли теж ріки, однак досі не зробили помітних шкід.

Дрібні вістки.

Атентат на італійського консуля у Парижі виконав італ. студент Рокі; консуль пострілений студент арештований. — В *СРСР* зліквідовано Вищу Раду Нар. Господарства й його агенди поділено поміж три комісаріяти. — *Союз безбожників* провадив на цілому тереві СРСР підчас Різдвяних Свят антирелігійну пропаганду й усякі провокаційні імпрези. — *Голяндський премєр* заперечив, буцім то в Голяндії продуковано для Німеччини зброю. — *В Еспанії* були робітничі демонстрації; в м. Армедо згинуло від куль 6 осіб, в тому числі 4 жінки і 1 дитина. — *Між Італією і Туреччиною* підписано умову про кілька острівців. *У Відні* займаються ідеєю наддунайської федерації; більшість австр. партій противиться. *Стан здоровля Бріяна* поправився, так, що він веде дальше закордонні справи Франції, тим більше, що він не зложив своєї димісії, а свою теку дав до диспозиції прем. Ляваля на випадок димісії цілого кабінету.

✝ Проф. Олексій Петров.

5. січня помер у Празі на 73. році життя (уродився 1859 р.), розбитий паралїжем, відомий російський учений, колешній професор петербурського університету Олексій Петров. З фаху історик словянщини й автор кількох поважних розвідок із історії балтійських словян XII. в., сербів XI. в. тощо, проф. Петров зацікавився долею наших закарпатських братів і від 1905 року рік за роком випускав дуже цінні й цікаві розвідки й матеріяли з історії Закарпатської України, що виходили під спільним наголовком „Матеріялы для исторіи угорской Руси", головно накладом Російської Академії Наук. Покійний навчився задля цього мадярської мови, студіював по угорських архівах, у Будапешті й на провінції й виробився на першорядного знавця історичної долі закарпатських українців. Позбавлений, з приходом більшовиків до влади професури, випрошується у них за кордон, дістає пашпорт і оселюється на постійне життя в Празі, звідки раз-у-раз виїздить на студії по архівах та бібліотеках Закарпаття, Румунії. Приїздив і до нас, до Львова для праці в бібліотеці Наукового Товариства ім. Шевченка. Бувши у вересні мин. року, скаржився мені на своє здоровля й говорив, що мусить ліквідувати свої наукові справи й вертати додому вмирати. Та не судилося — недавно довідався я, що його розбив паралїж, а ще прийшла сумна вістка й про смерть. З покійним відійшов від нас навіки не лиш першорядний дослідник, але й одинокий і незаступний знавець угорських і закарпатських архівів. Був членом багатьох наукових установ, а між ними й нашого Наукового Т-ва ім. Шевченка.

Вічна Йому Память!

В. Дорошенко.

НОВИНКИ

— Театр ім. І. Тобілевича (Кооператива Укр. Театр) після тижневого побуту в Станиславові (де дня 14-го ц. м. з виставами з новим репертуаром у напрямку на Перемишль через такі міста: Калуш, Болехів, Долина, Стрий, Дрогобич, Самбір, Старий Самбір і Добромиль.

— Служба Божа з Успенської церкви у львівському радіо. В четвер 14. ц. м. (на наш Новий Рік) буде передана у львівському радіо Служба Божа з Успенської церкви. Співатиме хор під проводом проф. Прокоповича. Целебруватиме о. кан. Д. Лопатинський в асисті о. д-ра Костельника й о. Горчинського. Проповідь виголосить о. д-р Костельник.

— Україніка. В чеському місячнику „Vlast" — (Батьківщина) в Празі, в чч. 1—3 за рік 1931 був видрукований переклад Грінченкового оповідання „Без хліба". Переклад зладив о. Ф. Г. Жундалек, відомий письменник та директор реальної гімназії. У журналі „Vlast", як визначний знавець славянських мов, веде він рубрику „Славянський огляд".

— Українське Різдво і польське радіо. З нагоди греко-кат. Різдвяних Свят львівська радієва стація, що по мачошиному обслуговує своїх українських слухачів, — надавала у середу, 6. І. вечором у 17.45 год. українські колядки зі Львова, а в четвер, 7. І. в 9.30 год. Службу Божу з української катедри у Станиславові. Колядки співав мужеський хор під кермою І. Охримовича. Передачу Служби Божої зі Станиславова перервали на половині; невідомо з якої причини, мабуть на те, щоби надати слухачам „час із Варшави". А якщо руководилися таким мотивом, то могли опісля знову надавати продовження Служби Божої. Як довідуємося, 20. лютня 1932 р. варшавська станиця в 20.15 год. надаватиме концерт Українського Хору ім. Лисенка під кермою п. Сологуба, а всі слухачі, що користуються львівською радієвою стацією матимуть змогу слухати концерти через передачу.

— Великі письменники протестують. Міжнародній союз Пен-Клюбів, до якого належить 4.000 письменників із 55 країн, звернувся до урядів усіх держав з таким покликом: „Вряди-годи совість усього світу хвилюється ревеляціями про погану поведінку в тюрмах одної або другої країни з політичними або такими вязнями, які перебувають у тюрмі за злочини проти релігії. Ми переконані, що саме державні уряди найбільше покликані зберігати закони та слідкувати за тим, щоби не нехтували законів тоді, коли в тюрмі перебувають такі вязні. Ми пригадуємо урядам, що ніщо не викликає такої ворожнечі між одною та другою країною як поголоска про погану поведінку з політичними вязнями в тій державі". — Підписали заяву: М. Метерлінк, Честертон, Дж. Ґельсуорті, Бернар Шов, Г. Уельс, Ромен Роллян, П. Валері, Жорж Дюгамель, Жіль Ромен, А. Моруа, А. Жід, Г. Гавптман, Томас Ман, Рабіндранат Таґор, Кнут Гамсун, та інші.

— Одна цікава ревізія. Дня 21. листопада 1931, себто напередодні доповнюючих соймових виборів, перевели службовики державної поліції з Пикулич (Вервіньскі і Піховчак) в Івана Слюсарчука, церковного дяка в Горохівцях, перемиського повіту, хатню ревізію, покликуючись на писемне доручення старости, якого зрештою нікому не показали. Не сказали, за чим шукають, одначе нишпорили найбільше поміж всякими паперами і книжками. Нічого не найшовши, поліцаї відійшли, стягнувши лиш особистий протокол з Івана Слюсарчука. У нікого більше ревізії не переводили. Зате зараз слідуючого дня сталось таке диво: Іванові Слючарчукові доручено з почти якусь книжку, а радше брошуру, досить пімяту, якої він не замовляв, ані теж не знає від кого вона прийшла. Цю брошуру Слюсарчук негайно спалив.

— Ґорґонова не буде відповідати перед наглим судом. Відома широкому загалові вбивниця 17-літної доньки інж. Заремби, Ґорґонова, відповідатиме перед лавою присяглих; розправа відбудеться за 2—3 місяці. Інж. Заремба перебуває ще у слідчій тюрмі аж до покінчення слідства, яке тепер почнеться знову.

— З краєвої хроніки. В Ярославі хтось убив і ограбив 70-літню Файгу Бляйхер. — Під замітом убивства Юрка Чорнія з Горуцька арештували Михайла Грицева та Федора Вірта. — Ограбили Петра Шеленка з Дністрик під грозою вбивства. Арештували Василя Яворського та Кароля Кобилівського з Попельська. — Намагалася отруїтись Ю. Тянська у Стрию. — Перед військовим судом стане Михайло Головач із дубенського ґарнізону, який пострілив себе в руку, щоби не вертати до війська.

— Перші підсумки з перепису населення в Польщі. Населення Польщі — 31,000.000, Львів — 315.120 мешканців, Варшава — 1,175.000, Лодзь 605.287.

— Смерть редактора „Манчестер Гардіян". Помер головний редактор і видавець англійського щоденника „Манчестер Гардіян" Ц. П. Скот у 83 р. життя. Відомо, що цей щоденник — один із найбільше впливових чинників світової пресової опінії. Він здобув собі становище сміливою обективністю та точністю інформацій, завдяки чесности його редакції. „Манчестер Гардіян" поміщував в останніх двох роках дуже обширні та правдиві звістки про нашу справу.

— Вожди червоної армії. Комісар военних справ Радянщини Ворошилов від XVI. партійного зїзду присвячує свій час політичним справам, працює в повній згоді зі Сталіном. Кермував армією дійсно Шапошніков, який у практиці виявився злим адміністратором; у військових кругах настали невзгодини, до революційного комітету армії напливали невпинно скарги. Опісля призначили заступником Ворошилова — Тугачевського. Він усунув деяких старшин: вожда военної летунської фльоти Буранова та вожда морської фльоти Муклевича. На їхні місця призначив він Алькінса — вождом летунської, Орлова — вождом морської фльоти. Найбільший вплив серед вожжиків червоної армії має Блюхер; на випадок війни його призначили би керманичем фронту на Далекому Сході; Єгорова вислали б на польський, Якіра на румунський, Уброевича на середньо-азійський фронт.

—По широкому світі. В Одрі на Поморі відкрили праславлянську плянетарію зперед 5000 літ. — 7 робітників, які лишилися під землею підчас катастрофи копальні в Костенцентрум удалося врятувати. — У Женеві радить делегація Комітету Ліґи у справі золотого покриття. — Перервана гребля на Мульді, два села загрожені — У Сопотах арештували 27 гітлерівців за напад на комуністичну нараду. — У Східних Індіях буревій перервав телефонічний звязок. — Підчас повіні згинуло в Батавії 13 осіб. — Помер угорський міністер справедливости Гаманджію. — У Мінхені розліпили протирелігійні летючки прихильники ген. Людендорфа. — Франція позичає Чехословаччині 500 міл. франків 12. п. м. — У Видавництві Ульштайна в Берліні застрайкувало 20 робітників. — Місісіпі залляла 12.000 ха ріллі. Мешканці тікають. — Повстав Профсоюз литовських письменників. — 4.000 робітникам виповіло працю берлінське підприємство АБЦ. — При грі копаного мяча в Зединених Державах згинуло в 1931 р. 43 аматори. — Мюрей Бутлер лавреат мирової нагороди Нобля на 1931 р. подарував містові Могунції 2,000.000 зол. на збірне видання творів Ґетого у 50 томах.

Куток мови.

„Діло" ч. 6. „Свята не є респектовані" зам. шановані; „непростимий" (рос.) зам. невибачний; „приміщення" (рос.) зам. прикладення, застосування; „зискати пошану" (поль.) зам. придбати, зєднати собі; „організаціях, в котрих ми є" зам. де ми є; „мають заставити людей" (рос.) зам. приневолити, примусити; „стремління" (рос.) зам. змагання; „непереступимий" (рос.) зам. непрохідний, непролазний; „коли вона станеться (поль.) історичною" зам. стане; „несуразність" (рос.) дурниця, нісенітниця „без скази" (поль.) зам. плями, рисп.

„Новий Час", ч. 7. „Цілі, які переслідують (рос.) ріжні держави" зам. мають на меті, ставлять собі, до яких прямують; „старанно" (поль.) зам. дбайливо; матрос (рос.) зам. моряк; „можність (поль.) знизити довги" зам. спромога; „не придержувався сталого напряму" зам. постійний; під впливом польської мови в нас уживають постійно терміну „сталий", хоча його можна би вживати хіба в значінні якогось непорушного предмету нпр. „стала звізда, вода"; „унеможливить відбуття (поль.) конференції" зам. не дозволить (перешкодить) конференції відбутися; „автоматично опускає (поль.) рампу" зам. спускає; „та є певним, що..." (поль.) зам. та певне, що; „усьо" (рос.) зам. усе; „попирала (поль.) ідеольоґію" зам. піддержувала; „не уймаємо (поль.) вартости" зам. не відбираємо.

—o—

— **Краска світла та праця.** Д-р Руффер із Берліну влевняє, що краска світла дуже впливає на видайність людської праці. Він устійнив чергу красок: жовта, зелена, червона, біла, блакитна. Найвідповідніше освітлення для людей, які працюють умово, це жовте, або жовто-зелене.

— **На розбудову Національного Музею у Львові** зложили у груднї 1931 р.: Парохіяльний уряд — Лани біля Стрия — 30 зол.; по 10 зол. — д-р В. Маковський, нотар у Ліску (разом 100), З. Дяків, нотар у Немирові (разом 20), д-р І. Похайло (разом 30), адвокат д-р Коссак у Коломиї; 5 зол. о. В. Мармаш із Зашкова. За 1931 р. видано на будову 42.545.27 зол.; зібрано 4.576.51 зол.

З судової салі.

ВІДГУК БОРОТЬБИ ЗА УКРАЇНІЗАЦІЮ ЦЕРКВИ НА ВОЛИНІ.

У Володимирі 17. грудня м. р. відбулася судова розправа між д-ром Річинським, бувш. головою Українського Церковного Комітету, та Евг. Комаревичем, головою церк. секції РНО (Російського Народ. Обєднання). П. Комаревич підчас виборчої кампанії 1928 р. на вічах москвофілів у Володимирі публично заявив, що д-р Річинський одержав 30.000 зол. „на розрушеніе Православной Церкви". За це д-р Річинський притягнув Комаревича до суду; в повітовому суді після допиту свідків покарало Комаревича одномісячною вязницею. Тоді К. зголосив відклик і справа перейшла через Найв. Суд і нарешті знов опинилася назад у Володимирі для остаточного вирішення. Але суд і цим разом затвердив присуд І. інстанції, так, що Комаревича таки покарано за клевету. На розправі Камаревича боронив адв. Забродський з Луцька (росіянин); д-ра Річинського заступав б. посол адв. Самійло Підгірський з Ковля. Численно зібраному громадянству особливо подобалася остання промова адв. Підгірського в обороні чести ідейних борців за українську церкву. Поприходили на розправу також місцеві москвофільські верховоди, але з соромом мусіли вертати. К.

——o——

СПОРТ.

Окружні лещетарські змагання.

Український Спортовий Союз повідомляє всі львівські клюби, що лещетарські змагання в плоскім бігу за мистецтво львівської округи відбудуться дня 24. січня 1932. Організацією змагань займається У. С. С. К. До цього часу всі клюби переведуть у себе елімінаційні змагання і лише найліпших своїх змагунів зголосять до окружних змагань.

Сходини совгарської секції У. С. С. К-у.

Сходини совгарської секції У. С. С. К-у відбудуться дня 13. січня ц. р. в год. 19.30 веч. в Академічному Домі в домівці У. С. С. К-у. Зогляду на близький речинець совгарських змагань усі совгарі мусять явитися.

Сходини шермової секції У. С. С. К-у.

Ініціятивні сходини шермової секції У. С. С. К-у відбудуться дня 13. січня ц. р. в домівці У. С. С. К-у в Акад. Домі в год. 14. попл.

——o——

☦ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Читаємо в яворівському „Українському Слові": Дня 20. грудня м. р. помер внаслідок осінніх подій 1930 р. **Андрій Лятошинський**, 32-літній селянин з Дрогомишля, повіт Яворів. Від осени 1930 р. Покійний хорував, аж смерть звільнила його від важкого терпіння. Покійний осиротив жінку, троє дітей і стареньку матір. Похорони відбулися 22. грудня м. р. при масовім здвизі народу зі всіх доокoличних сіл. В похороні взяла участь — не без перешкод — дута орхестра з Немирова. В село стягнено численно з повіту сторожів безпеки. Покійного попрощали промовами о. Р. Цепінський з Дрогомишля і о. Н. Шумило з Липівця, любачівського повіту. До численних могил прибула ось так ще одна. В. Й. П.!

——o——

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 11. І. 1932 р. за масло експортове та десерове пріма 3.20 зол., за літру молока 19—20 сот., літру сметани 1.10 зол., копу яєць 5.70—5.80 зол.

Нові книжки й журнали.

КНИЖКИ.

КАЛЄНДАР КАНАДІЙСЬКИХ УКРАЇНЦІВ „ПРОВІДНИК" НА 1932 Р. Вінніпег, Манітоба — Канада. Накладом Т-ва Опіки над українськими переселенцями ім. св. Рафаїла в Канаді.

КЛЮЧ ДО ЕСПЕРАНТА, мініятюрний випуск у 32-ох сторінках. Ціна 35 сот. При допомозі цього „ключа" можна читати все написане есперантом без попередньої науки. Ця корисна книжочка появилася заходом Т-ва Українських Есперантистів „Прогресо" в Коломиї та під доглядом Міжнародного Центрального Комітету (І. С. К.) есперантського руху в Женеві. Серед збірки „ключів" у всіх европейських мовах і головніших азійських не бракуватиме — українського, а це дасть українським есперантистам змогу ширити серед нашого громадянства цю міжнародню мову дешевим коштом. Автор „Ключа" О. Кузьма видав книжечку дбайливо. Міжнародній Центральний Комітет у Женеві признав українське видання за найкраще з подібних видань інших народів і купив 500 примірників.

ЖУРНАЛИ.

ВІСТИ З ЛУГУ, письмо присвячене луговим і січовим справам, просвіті та науці. Львів, січень 1932. Р. VII. Ч. 1.

КООПЕРАТИВНІ ВІСТІ, економічно-кооперативний двотижневик. Ч. 1. Р. II. 1. січня 1932.

КООПЕРАТИВНЕ МОЛОЧАРСТВО, ілюстрований місячник. Р. VII. Ч. 1. Пятниця, 1. січня 1932 р.

КООПЕРАТИВНА РЕСПУБЛИКА, економ.-суспільний місячник. Рік видання V. Ч. 1. Січень 1932.

THE NEW CANADIAN an Independent National Review. Грудень, 1931. Ч. 23.

CEMENT, organ Związku polskich fabryk portland-cementu. R. II. Warszawa, grudzień 1931. № 12.

MORZE, organ Ligi Morskiej i Kolonjalnej. Styczeń, 1931. № 1.

NASZA PRZYSZŁOŚĆ, grudzień 1931.

——o——

ОГОЛОШЕННЯ

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки „Діло", Львів, Ринок 10.